

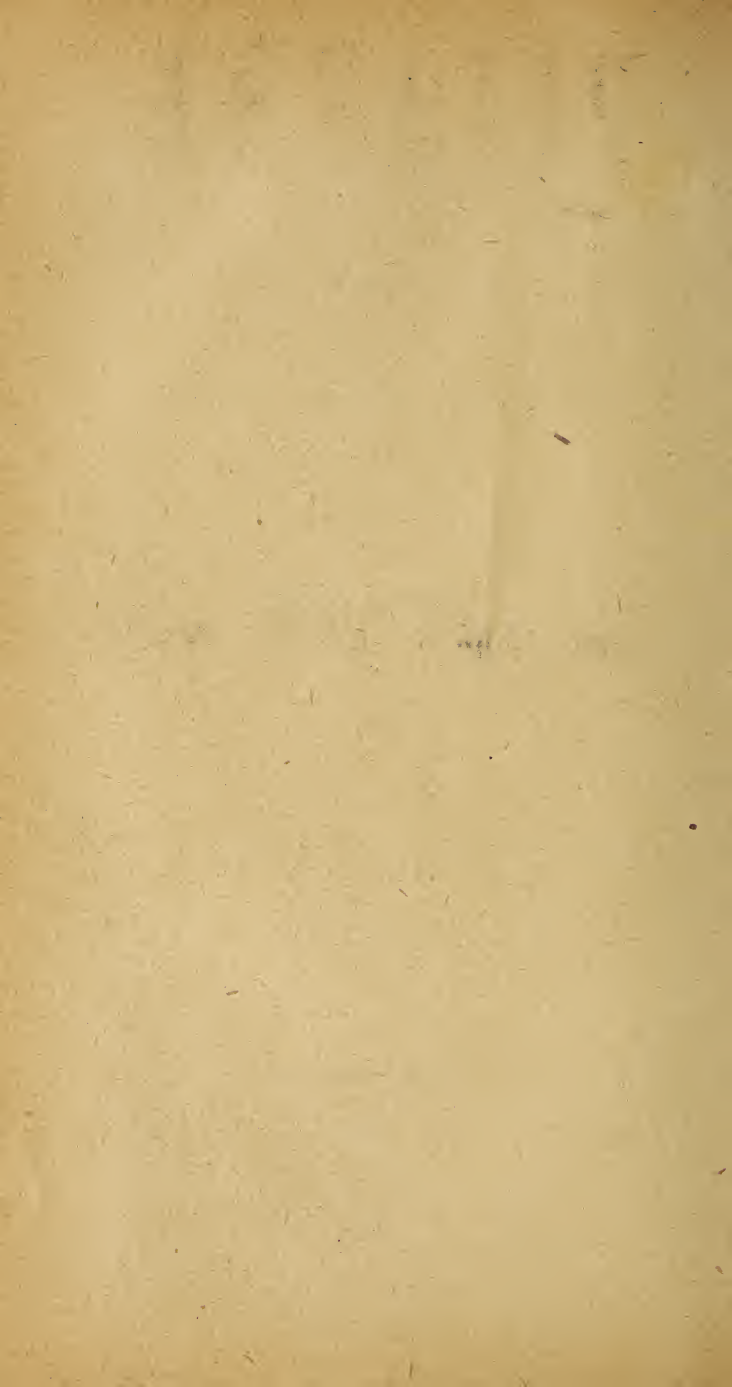
PITARRA

Comèdia en un acte y en vers, original de

Lluís Millá y Salvador Bonavía

8
Preu: DOS Rals

PITARRA

COMEDIA EN UN ACTE Y EN VERS

original de

Lluís Millá y Salvador Bonavía

Premiada en el Certamen Literari Humoristich, organísat per
Gatzara Continua en Mars de 1905.

DE VENDA

CARRER PETRITXOL, 2.

Imprempta

CARRER SANT PAU, 21

Llibreria

BARCELONA

1905.

PERSONATJES

L' ONCLE
EL NEBOT
EL DIDOT

Época: are.

Per dreta y esquerra, la del actor

Aquesta obreta es propietat dels autors.
La **Asociación de Autores Españoles** es la
encarregada dels drets de representació.
Queda fet el depòsit que marca la llei.

ACTE ÚNICH

Sala de bona apariencia. Portas al fondo y laterals. Taula escriptori á la dreta.

ESCENA PRIMERA

DIDOT y NEBOT, aquest ab maleta y sombrerera.

NEB. Donchs, com vos dich, si el meu oncle.
m' estima tant com avans
voldrá premiá els meus mérits.

DID. ¿Quins mérits?

NEB. Home, els del art,
y si no 'm dona una empena
soch home á l' aygua.

DID. ¡Carám!
No ho fassis, que ab aquet griso
que fa, t' encostiparás.

NEB. Didot, no 'm vinguen ab xistes.

DID. Que vols que 'm posi á plorar?
Jo tot m' ho prenh á la fresca,
mitj rient, mitj bromejant.

NEB. Donchs ara que no hi es l' oncle
escolteu lo que fa 'l cas.

DID. Digas, noy, soch tot orelas,
y esplicat ben aviat.
¿Cóm es qu' ara aquí 't presentas
com si fossis un viatjant

ab maleta y sombreroera
y sense havé escrit avans
després de cinch anys de ausencia,
é ignorant tots els detalls
de la teva vida artistica?

NEB. Com vos sabeu, fá vint anys...
DID. Tu erats molt mes petit que ara.
NEB. Vaig neixer predestinat
á fer comedias y dramas
y tragedias.

DID. ¿Qué 'm dirás,
si aquell dia á casa teva

era «Un mercat de Calaf?»

NEB. Jo d' aixó no me 'n recordo.

DID. ¿Y qué t' has de recordar?

Jo 'm sembla que veig encara
á ton pare boy cridant:
¡Mireu «L' hereuhet» qué maco!

Es talment pulit y blanch
com «Lliri d' aygua», sortit
de «El Jardí del General»,

y per fer «Las francesillas»
que 's solen fé en semblant cas,
va pagarme «Café y copa.»

NEB. Home, deixeu-me esplicar.
A las tres horas de neixer,
veyent que ploravas tant,
van di...—Aixó es «L' infern á casa»—
y 'l metje va aconsellar
que 'm portessin á «La Dida...»

DID. Ara entro jo. Y al instant
la de casa va criarte
allá «A la vora del mar»
ab tant carinyo y dolcesa
y ab amor tant maternal
que fins jo tenía gelos.

NEB. Home, deixeu-me parlar.
Després de enviudar la mare...

DID. Prou qu' ho sé; aixó va passar
quan ton pare va morir-se.

NEB. Al quedar desamparat,
l' oncle...

DID. Germá de ton pare,
avuy senyor principal,
«Pubill» d' aquest caserío
que forma part del remat,
no diré de «Els egoistas»

pro si de «Els desconfiats»,
propietari de vint fincas,
ab obligacions del Banch,
y amo meu per excelència...

NEB. Home, deïxeume explicar!
l.' oncle va volgué acullirme,
matriculantme al instant
perque seguís els estudis
de batxiller.

DID. Y tu, truhán
fent de batxillé avans d' hora,
váres batxillejá tant,
que «Els estudiants de Cervera»
eran res al teu costat.

NEB. Y l' oncle va abandonar-me,
aixó sí, sempre pecant
«Per carta de més»; llavoras
com que estava aficionat
al teatro, vaig llansarmhi.

DID. Y qué vas fer, cap-cigrany?
Vas sé «Un barret de riallas;»
mort de fástich y de fam
va trobarte una... vegada...

NEB. Qui?

DID. «La filla del marxant!»
que, junt ab «L' apotecari
d' Olot», y ab «El sagristá
de Sant Roch,» va aná à «La fira
de Sant Genís» y en «l.' hostel
de la Farigola,» diuhen
que van trobarte de pas,
y ab mes pressas qu' un que ha pres
«Las píldoras, d' Holloway,»
va explicar la teva vida...
Llavors l' amo s' enfadá!

NEB. ¿Qué hi farém? «Cosas de l' oncle.»
La qüestió es que hi prosperat
y avuy ja no soch un cómic
miserable com avans.
Avuy só un actor de punta;
els meus mérits son tant grans
que de mi 'n parla *El Diluvio*
La Veu, La Publicidad,
«La Esquella de la torratxa»
el *Cucut*, en fi, la mar!

DID. Y qué tens de repertori?

NEB. Aviat está explicat.

El teatro de la terra
sempre ha estat mon ideal:
faig las obras d' en Pitarra
que m' han fet aplaudí en gran,
y sé «El teatro per dius»
lo que se 'n diu de pe á pa.

DID. Donchs, noy, vas errat de comptes.
Ton oncle está aficionat
á n' aquest *género chico*
que 'm dona molt mal de cap,
puig d' aquestas sarsueletas,
es «Lo Cantadó» constant,
y haig de sentir la cridoria
«Si us plau per forsa», qu' ell fá
alabant sempre las obras
del género aflamencat
y *descreditant* els mérits
del Teatro Catalá.

NEB. Pero éts singlots de 'n Pitarra
li deuen havé agradat.

DID. Els singlots may els ha vistos.

NEB. ¿Y els dramas?

DID. No 'ls ha vist may.

NEB. ¿Y las pessas celebradas
que li han dat nom immortal
al gran Frederich Sole?

DID. No 't cansis més preguntant.
Diu que res d' aixó li agrada.
Si probéssis de cantar,
y estudiéssis el género
que avuy priva...

NEB. No, aixó may!
Ab lo que sé, tinch més pasta
de lo que os podeu pensar.
Jo 'm comprometo á ilustrarlo.

DID. ¿A qui?

NEB. Al oncle. Y ferlo entrar
per la rahó, per la porta
per 'alli ahont deu de passar
tot bon fill de Catalunya,
ahont se cultiva tant l' art,
ab obras típicas, gráficas
y técnicas.

DID. Noy, qué 'n sabs!

Explicat qué pensas dirli.

NEB. Una que 'n porto de cap.

¿Veyeu aquesta maleta?

- D' aquí dins tot sortirà.
DID. Alto el bróquil! Sento passos.
NEB. Potser es ell?
DID. Endevinat.
NEB. Amaguémmos que no 'ns vegi
y us esplicaré 'l meu plan
DID. ¿Qué vols fer?
NEB. «Cura de moro»
pero ab molta «Urbanitat»,
puig per tractarlo ja tinch
«La carta de navegar»
y avans de «A posta de sol»
«¡O Rey ó rés!»
DID. Tira avant
y sí 't falta un «Contramestre»
de «El Didot» pots disposar.
(*Se 'n van per la porta de la esquerra.*)

ESCENA II

L' ONCLE que surt pel foro, y silenciosament vá á asseures en el silló de la dreta.

- ONC. (*Pausa.*) La cansó de cada día!
Jo no sé pas lo que 'm passa.
Surto per' ná á passeijá
y tot lo que veig me cansa.
Quan soch fora vuy sé á dins,
y quan soch á dins de casa
—com ara mateix hi soch—
si no me 'n vaig, es per mandra.
No hi ha vida mes monótona
que la que faig jo. Re 'm falta
y en cambi no soch felís.
Visch sense penas ni ansias,
pero 'm falta un ideal
ó quan menys una esperansa.
Y gosan dir que 'ls diners
ho fan tot! Mentida! Vaja
deixém la filosofia,
—que per mi es una camama
de las que mes ensopeix—
y busquémm á *La Vanguardia*
la sarsuela d' aquest vespre.
Es lo que á mi mes m' halaga
y que distreu las caborias

que 'm reporta la vagancia,

(Busca el diari per sobre la taula.)

A qui no hi es. ¿Ahont serà?

Jo 'l creya demunt la taula...

(Toca 'l timbre sense moures del silló.)

ESCENA III.

ONCLE y DIDOT

DID. ¿Qué demana, mi senyor?

ONC. Vina, que vull desmudarme.

DID. ¿Vol el batí, ó la levita?

ONC. Pórtam una americana,
que potsé dintre poch rato
tindré que sortir de casa.

(El Didot entra per la porta lateral y torna á sortir tot seguit ab la americana.)

¿Hont' ha posat el diari
aquest bon home?

(Buscantlo.)

DID. *(Apart, sortint.)* La trama
no pot ser mes enginyosa.)

(A l' oncle.)

Mi senyó, l' americana.

(Li ajuda á treure l' abrich y li posa l' americana. Recull el barret y 'l bastó y quan acabi l' escena s' ho endú tot. L' oncle que tot ho fa ab fastich, xiu'a un tros de sarsuela popular.)

Crèch qu' avuy fa molta fresca,
¿vritat senyor?

ONC. Si; bastanta.

Hi havia un burro glèssat
á n' aquí á la cantonada.

DID. Veig que 'l senyó está de broma.
No tinch la «Cua de palla»,
ni soch cap «Moro Benani»
per enfadarme.

ONC. Caramba!

Ahont es el diari? Digas.

DID. Jo no li he pujat encare.

ONC. Molt bé! Son dos quaris de cinch
de la tarde, y no t' afanyas
pensant en pujá 'l diari?
Sempre la mateixa mandra.

DID. Oh, la culpa no es pas meva.
Tres cops he baixat la escala
expressament per pujarlo,
pro la primera vegada
no l' he dut porque 'l llegía
la portera,

ONC. ¡Quina barra!

DID. El segón cop qu' he baixat
tampoch ha pogut donármel
perque 'l llegía un vehí
que té la suscripció franca
servintse de l' amistat
de la portera.

ONC. Be! Gracias.

Y el tercer cop?

DID. Oh, el tercer.

hi jugaba la canalla
y 'l porter m' ha dit: ¡Y déixals!
no veus que 's distreuen ara?
y per no ferlos plorar
no 'ls hi he pres.

ONC. Bé, donchs, baixas,
y li dius á la portera
que...

(*Campaneta dins*)

DID. Trucan.

ONC. Ves qui demana.

ESCENA IV.

L' ONCLE

N' hi ha un tip d' aquets poca soltas
de porters! Un home paga,
y ells, en lloch de se 'ls criats,
son els amos de la casa.
La vritat que si no fos
per la secció de espectacles
lo qu' es per mi, lo de mes
es lo de menos. Tinch ansia
per saber quina sarsuela
fán aquesta nit.

ESCENA V.

L' ONCLE y el DIDOT

- DID. Demana
un senyor que vol parlarli.
- ONC. ¿Quí es?
- DID. No ho sé!
- ONC. Donchs, qué badas?
Per qué no li has preguntat?
- DID. Ja ho he fet, y ell ab catxassa
m' ha dat aquesta targeta.
- ONC. (*Prenentla y llegint.*)
«Jordi, anticuari». Y' ara!
no atino pas qui pot ser.
En fi, que passi.
- DID. (*Apart*) (S' ho empassal)
(*Se 'n va.*)

ESCENA VI

ONCLE y NEBOT pel foro

- NEB. (*Que 's presenta imitant al Don Jordi de
la comedia «Café y Copa.»*)
Deu me l' enguard.
- ONC. Servidor.
Prengui asiento.
- NEB. Moltes gracias.
(*Seuhen.*)
« Pues senyó, jo só anticuari
» com se sap per experiencia.
» Só un apóstol de la ciencia
» si no 'm manan lo contrari.
» Dihent aixó, queda dit
» que jo haig de tení manía
» contra tot lo que es del día
» quan l' antich me té aturdit.»
- ONC. Comprench que molt mérit té
tot l' antich; mes jo... no 's supti,
- NEB. « Tot lo que 'm vegi, no dupti
» que té un mérit verdadé.
» Aquestas ulleras son
» las mateixas que portava

» Lluís Felip, quan fullejava
» l' història de Napoleó.
» Aquesta capsula...

ONG.

(*Apart.*)

(M' abona,
qué està boig. *Ego te absolvo.*)

NEB.

» És la que prenía 'l polvo
» Lo rector de Vallfogona,»
» Nò sé la fetxa precisa
» d' aquest anell.»

ONG.

(*Apart.*) (A Sant Boy!)

NEB.

» I onchs se 'l posava Godoy
» quan veyà á Marfa Lluïsa.
» Y á casa tinch deu mil xavos
» distints; la ploma d' acer
» ab que escribía *Volter*.
» Monedas, galons de cabos,
» una bala de Austerlitz,
» una bata de en *Rossó*,
» un casquet de en *Mirabó*,
» uns anagos esquifits
» de la Reina Amàlia; un vas
» que hi bevia el rey don Pere,
» pots, la primera cullera
» que va eixí mil anys atrás,
» y per fi, ab la firma sola
» tot quant vá deixar firmat
» aquell de la llibertat
» que 's deya Bernat Xinxola.»

ONG.

Donchs segóms sembla, vosté
té per casa un gran museo.

NEB.

» Oh! Si senyó, es un recreo,
» sostres, parets, tot es plé.»

ONG.

(Vaya un tipo mes xocant.)

NEB.

» Jo só rich, mes ma riquesa
» no es prou pèr portar l' empresa
» que vull portar endevant.
» Tot ho recullo y ho guardo
» y ho lleigeixo, y així, un cop
» que d' una tenda d' aprop
» varen portá á casa un fardo
» de samarretas, vaig veure
» un imprés antich, que dich
» que de rebregat y antich
» era roig que no es pot creure.
» L' examino be, y tot d' una
» llenso un crit; era d' un plet

- » antich, y alló era l secret
» de la nostra gran fortuna.
- ONC. Era potsé alguna crema
pe 'ls ulls de poll? Jo n' daría...
- NEB. » Era lo que es en el dia
» lo que fa tot lo meu tema.
» És á dir douchs, que estudiantho
» ab las probas concordants,
» es veu que 'n temps dels romans,
» com ja veurá examiantho,
» hi havia hagut á Caldetas
» un poble que segons noto,
» sé 'l va engolí un terremoto
» d' unas convulsións secretas.
» Tot justament aquell dia
» davan ball, y las romanas
» diu qu' anavan molt galanas
» ab diamants y pedrería.
» Aixís es que dant valor
» á tal escrit, no hi ha dupte,
» per más que al dir aixó supta,
» que aquí sota hi ha un tresor.
- (*Picant á terra ab el bastó.*)
- ONC. Ca! Aquí sota hi ha un fulano
qu' avans era fils y betas.
- NEB. Oh; jo parlo de Caldetas.
- ONC. (Quin senyor mes calapetxane;
val més que m' ho prengui á broma.)
- NEB. « Com deya, tot va enfonsarse,
» y alló va torná á taparse
» com fa tot lo que 's desploma.
» Com qu' es vritat, ab l' empresa
» hi aném, comprém tot alló,
» y fem una excavació
» y en trayém una riquesa;
» puig sent un tresor intern
» es llástima que una cosa
» que 'ns pot ser tant profitosa
» vagi á pará á n' el govern.»
- ONC. (Ara comprench la fat-lera
del quiento, no son manías;
tot aixó son picardías
per pararme una ratera.)
- NEB. ¿Qué m' hi diu?
- ONC. Que pel que 's veu,
per fernos á tots *felissos*,
vosté busca els meus *monissos*

que 'ns farán richs, segóns creu.
Donchs, fill, ha perdut els passos,
puig per més qu' ho trobi extrany
en el presupost del any
he suprimit els *sabllassos*.

NEB. (No es pas tonto l' oncle, no.)
Si es qu' així vosté ho disposa
y no mana un' altre cosa,
donchs, passihobé.

ONC. Estiga bó.

ESCENA VII.

ONCLE y aviat DIDOT

ONC. No he vist pas en cap sarsuela
un tipo tant campetxano.
Si un autor dels de Madrid
el veyá, el duya al teatro.

(*Pausa curta.*)

¡Peró aquest ditxós diari
no pujal!

(*Toca 'l timbre y surt el Didot.*)

DID. ¿Qué mana?

ONC. Mano
que 'm portis sens dilació
el diari que 't reclamo
fa tres horas.

DID. Es vritat.
Jo ja he baixat á buscarlo,
pero es el cas que 'l llegeix
en «Barba Roja.»

ONC. Qui?

DID. L' amo
d' «El forn del Rey.»

ONC. Endevant!

Jo que la suscripció pago
soch qui está mes mal servit.
Vés y pujal, que si baixo,
á la senyora portera
ja veuràs com las hi canto!

DID. Molt bé diu.

(*Mitj mutis y torna.*)

Ah! 'm descuidava
de dirli que ja fa rato

que hi ha á la porta un minyó
que vol veurel.

ONC.

¿Cóm es?

DID.

Guapo

ben plantat, pelat de cara
y tindrà vint anys escassos.

ONC.

¿Cóm vesteix?

DID.

Du tapabocas,
catxutxa, faixa...

ONC.

(M' escamo.)

¿Y cóm se diu?

DID.

Pelegrí.

Sembla de montanya, manso
de parla. Vosté calculi
que desde qu' está esperantlo
s' ha adormit, y al despertar
m' ha demanat per fe 'l trago
la porrona.

ONC.

Be, y qué vol?

DID.

Segóns sembla, d' aquest ganso
vosté es parent més ó menos,
y vol que recomenatlo
trobá un empleo.

ONC.

(*Recordant.*)

¿Pelegrí?

¿no es pas el nebot? Macatxo!

DID.

Li dich que 's diu Pelegrí?

ONC.

Es vritat; y ell es Eduardo
Vuy dir que si 's presentava,
aquí no vuy pas trobarlo;
que se 'n vagi ab sos dramots
per no creure el que li mano.

DID.

Sé actor no es pas cap pecat;
vosté també hi vá al teatro.

ONC.

Hi vaig a veure sarsuelas,
género del meu agrado.

(*Pausa.*)

DID.

Y que li dich á n' el jove
que espera?

ONC.

Que passi.

DID.

(Bravo!

Ja tenim el según tipo
en escena. Quin bromasso
se li espera!) Entra, minyó.

(*Ap. al Nebot, que entra.*)

(Vaja, ja pots torejarlo.)

ESCENA VIII.

ONCLE y NEBCT

(Que vé imitant el Pe'egri de la comedia El Didot.)

- NEB. Salut y pessetas!
- ONC, Bé!
- NEB. La presentació m'agrada!
Jo só el fill d' una cunyada
d' una tia de vosté,
viuda del oncle Ramón
que á l' Habana vá morí
y 's vá cása ab el cosí
del seu pare, en grau sègón,
y sabent qu' aquí á ciutat
vosté es home d' *anfluencia*,
só vingut ab la creencia
de que 'm coloqui aviat.
- ONC. Desconech el parentiu
de que 'm parlas, mes si tú
vens per treballá, és segú
trobar feyna, fent l' ull viu.
- NEB. «Ja 'n trobo, pero si es cas
» de fe un treball que no enfadi
» no 'n trobo cap que m' agradi;
» á tots hi trobo un sis ó as.
» Puch ser sereno, m' ho han dit
» y m' hi convinch, ja m' agrada
» cantar... bona setmanada...
» pero haig de perdre la nit.
» M' ha proposat la Layeta
» si ser guarda-bosch volía,
» pero ¡vés! veş tot lo dia
» carregat ab l' escopeta!
» Puch portar carbó á la platxa
» de Blanes, m' ho han proposat,
» però embruta... y embrutat
» un hom fa tant mala fatxa!
» Puch acompañá un ferit,
» m' ho han parlat á can Quimet,
» pero hi haig de fer brasset...
» Ay, ay! ¿qué só el seu marit?
» Puch, oferit pe' en Bartrina,
» aná á trevallá al molí.
» pero, vés, treballa allí
» y 't posas blanch de farina!

» Puch fe un trevall que no es ré;
» dû 'l correu aquí á la vora;
» pero justament es l' hora
» que vaig un rato al café,
» Es á dí que ab els trevalls
» me passa á mi l' extranyesa
» que jo, que no tinch peresa
» y de res faig escrafalls,
» no 'n trovo cap que no sigui
» ó be pesat, ó be brut,
» ó be tonto; y jo tossut
» no 'n pendré fins que se 'm digui
» d' un cop y per acabar
» que lo que 'm donguin es feyna
» que puch pendre y deixar l' eyna
» que puch aná á passejar
» que puch si vuy fé 'l burgés,
» que tindré 'l sou que reclamo,
» que l' amo ab tot y sé l' amo
» no 'm podrà manar may res;
» y si aixó no es ben segú
» ó ab els amos me barallo,
» manténiume y no treballe
» ¡ no m' abaixo per ningú! »

ONC.

¡Gandul! Y vols tu que jo....

NEB.

» Gandul? no, no m' ho digueu

» Oh! aixís si que m' ofeneu! »

ONC.

Tú voldrias, carrincló,
sempre la taula parada,
fe l' ofici del burgés,
menjar, beure y no fer res,
cobrant bona senmanada.

NEB.

» Ah! aixó es lo que m' convindria!

» Jo si tinch de treballar

» ha de ser per descansar;

» per qué sino? que 'n treuria?»

ONC.

Be, vaja, prou caramadas!

No vuy ganduls!

NEB.

Está clar.

» Ves si 'm fa desesperar

» qu' hasta hi ploro de vegadas

» Veurem fort, grás, ab salut

» y trovarme sense humor

» de treballar, á la flor

» de la meva joventut! »

ONC.

Aquí no hi ha canongía

per viurer de panxa al sol,
pues qui trevallar no vol
se 'l despatxa 'l mateix dia.
Y á més, com no 't conech pas,
ja hem acabat!

NEB. (Ap.) (Quin pebrot!)
(Anan!sen y rient maliciosament.)
Alanta!

ONG. ¡Quin gandulot!
NEB. (L' hi puja «La mosca al nas».)

ESCENA IX.

ONCLE y aviat el DIDOT

ONG. Aquest tipo fa parella
ab aquell senyor tan raro
que 'm proposava un negoci.
Oh! Y aquest si no 'l descarto
també 'm dona la gran *lata!*
Vaya, vaya! Quín bagarro!

DID. (Sortint ab el diari.)

Mi senyó, aquí té 'l diari.

ONG. Gracias á Deu! Per pujarlo
be has trigat. Pero, qué 'm donas?
si no es el meu! Ay, macatxo!
Encara fareu que 'm cremil...
¿Qué no ho has vist, gran pallasso?

DID. Per servirlo, «Sota terra»
hauria anat á buscarlo,
pero «Donya Guadalupe»
me surt ab «Palots y ganxos».

ONG. La portera?

DID. La portera.
«Senyora y majora» y papu
segons «Lo dir de la gent»
«Liceistas y Cruzados»
de tot el barri.

ONG. ¿Qué dius?
No sé de que 'm parlas!

DID. Parlo
de «La Bruixa» que «Gra y palla»
sols li daría.

ONG. Ja 'm canso
d' escoltarte sense enténdret;
parla clar, sinó m' enfado!

DID. Son marit, en «Bertoldino»;

que ve á se, segons reparo,
«En Joan Doneta» tallaba
cadeneta y llargandaixos
per fer «La festa del barri»
y buscant paper barato,
ha fet malbé 'l seu periódich.
Per xó pera remediarmo
li he prés aquet que li pujo
que es del notari Don Paco.

ONC. —El Boletín Oficial!—
¿Qué vols que 'n fassi? Si agafo
una cadira t' esguerro!

DID. Be, no s' enfadi!

ONC. M' enfado

per que veig que talment sembla
que m' heu pres per mamarratxo,
y aixó ja passa de mida.
Torna á baix, y dius que mano
que 't dónguin el meu diari.

DID. Si no 'l tenen!

ONC. Jo 'l reclamo.

Que 'l comprin alhá 'hont el venguin
y te 'l dónguin. Per xó pago!

(*Se 'n vá, porta lateral dreta.*)

ESCENA X.

DIDOT sol y rient

DID. Vá millór del que 'ns pensabam.
L' amo veig que 's vá enfadant,
y 'l nebot ab sos recursós
vá fent tipos, ab tant d' art,
que á la fi d' aquest enredo
l' encle háura de confessar
que 'l seu nebot es cap d' ala
del teatro regional.

(*Vá al fondo y figura parlar ab ell.*)

Ja estás? No encara? Donchs cuyta
perque aviat sortirà.
y si 'ns descubría 'l joch
tot aniria á ca 'n Taps!

(*Baixa al prosceni.*)

Ja torna. Donemli corda
per fé una escena semblaut
á la escena del nou tipo
que 'l nebot vol presentar.

ESCENA XI.

DIDOT y l' ONCLE

- ONC. ¿Ja has complert las órdenes meas?
- DID. Senyor, jo...
- ONC. Cóm! no has anat
encara á la portería?
- DID. Oh! ja veurá...
- ONC. Lograrás.
ferme enfadá de debó.
- DID. (*Apart.*) (*Enfadarte es el meu plan.*)
- ONC. Acaba d' una vegada.
- DID. (*Apart.*) (*Si encare no hem comensat.*)
- ONC. (*Enfadantse.*) ¿Que no contestas? ¿Que ets mut?
- DID. (*Apart.*) (*Soch un mut que parla clar.*)
- ONC. ¿Que no dius res?
- DID. Si, dech dirli
que, ni sent del amo esclau
faré «El plor de la madrastra»
fingint, ni 'm mostraré ingrat
com un «Judas de Keriot»
per «Lo trinch de l' or»
- ONC. Caram!
ja 'm tornas á parlar en xino.
¿Qué vols di?
- DID. Vuy dir, formal,
que 'l meu cor es «Rosa blanca»
y que la meva bondat
es «Lo collaret de perlas»
que com «Las euras del mas»
en «La creu de la masía»
que forjá «El ferrer de tall»
«L' angel de la guarda» enllassa
gratitut, respecte, y may
«La batalla de la vida»
á «El primé amor» torsará.
Ma conducta es «Ratlla dreta»
que «Els segadors» ab «La fals»
no segarían, encara
que se 'm vulgui amenassar
ab «Pena de mort»; y reto
á aquell que 'm vulga comprar,
puig lograrho no podría
ni ab «Cent mil duros» cabals.
- ONC. ¿Que 'ts boig?
- DID. «Jesús!» ni pensarho,

ni tampoch «Ciri trencat»
puig com «La bala de vidre»
manejada per «La ma
del inglés», tinch el cor frágil
ahont guardo sentiments grans
com en «Lo ret de la Sila»
ans hi solian guardar
«Las joyas de la Roser»
els nostres antepassats,
que al sentí «L. timbal del Bruch»
se 'ls removía la sang
y feyan cara als «Polítichs
de gambeto» y feyan blanch
á «L' últim Rey de magnolia»
si se 'ls posava al devant.
Aquesta ha estat ma conducta
y d' aquest modo sé obrar.
No perteneixo á «La banda
de bastardía» ni 'm plau
nomenarme un «Monjo negre»
per ferme autor de grans plans.
Mes com que tinch «La vivó
del estornell», vuy provar
que encara que á mi 'm tanquessin
en «Cércol de foch», ja may
deixarfa de ser l' home
més honrat entre 'ls honrats.
Aixó no 's pensi que siguin
«Cuentos del avi» no, cá!
ni tampoch venirli ab «Cuentos
de la vora del foch», faig
l' advertencia, perque vegi
que no m' entretinch contant
«La rondalla del infern»
puig jo só clá y catalá.
Soch fill de «El rovell de l' ou»,
lo que vol dir per final
que ni ab «Las claus de Girona»
tancarfa mon pensar,
que en «Lo llibre del honor»
tinch ab «Or» mon nom gravat.

(Durant tota aquesta relació l' oncle ha quedat sense moviment, com qui no sab lo que li passa.)

ONC.

No t' entench per mes que parlis:
si no deixas mots estranys.

retóricas y poéticas
de qu' estás tant carregat,
per últim cop t' adverteixo
que 't despatxo punt en blanch.

(*Molt cremat.*)

DID. «Lo punt de las donas» es
un punt dels mes delicats;
son «Cantis de Vilafranca»
trencadissos, pero may
hauría pensat que un home
com vosté, tant...

ONG. (*Ab crit.*) Callaras?

DID. «La campana de San Llop»
no pot callar son batall
ni «Lo campanar de Palma»
pot deixar «Tocar sagrat»
perque la rahó es sols una,
y aquesta es pura y brillant
com «Lo Bressol de Jesús»
¿Entén qué vuy dir?

ONG. ¡Mal llamp!

No m' apuris la paciencia.

(*Molt cremat.*)

ESCENA XII

Dits y NEBOT, imitant el tipo de Brauli en "Cura de moro."

NEB. «Digui, si es servit .

ONG. ¿Qué hi há?

NEB. » ¿Fora possible, que un rato

» mentres estich repassant

» unas notetas, no fessin

» gens de soroll aqui abaix?

ONG. Qui es aquest mamarratxo?

DID. Es l' inquilino de dalt.

OND. Donchs si no marxas tú y ell,

veuréu com us trenco 'l cap.

DID. Pero senyor...

ONG. Marxa prompte!

DID. Pero...

ONG. ¡Fora! (*Tirantli una cadira.*)

DID. Ay! ay! ay! ay!

NEB. «¿Qué es aixó? Casa de boijos

» ó be una casa formal?

DID. (*Apart al Nebot.*) (Ja hem lograt lo que volíam.

Ara tú segueix el plan.) (*Se'n vá.*)

ESCENA XIII

ONCLE y NEBOT

- ONC. Avans era un paradís
ma casa, y avuy m'apura...
- NEB. « Be pero fill, se procura
» no desesperarse aixís.
» Jo tinch una ocupació
» que vol un xich de quietut.
- ONC. Donch jo perdo la salut
ab ma desesperació!
- NEB. » ¿Vol distreure las fal-leras,
» ab que 'l criat l'amohina?
(L'Oncle fa que si ab el cap.)
» Préngui de la meva mina
» dugas láminas enteras
- ONC. Mina? No hi tinch interés...
- NEB. » Fill, en aixó vosté es duenyo.
» No tindrè jo cap empeyo
» en dupli á la má 'ls diners,
» per que... quan se trovan minas-
» com las que administro jo,
» com la gent sab lo que es bó
» lluny de véurehi dols y ruinas,
» tothom me vé corre cuita
» á demanarme paper,
» y jo haig de dir: No pot ser,
» porque, fill, se ven com fruyta.
- ONC. Vol ferme veure que encara
el negoci 'm distreurá?
- NEB. No pensó ferho, ho veurá.
- ONC. No pot ser.
- NEB. « Tot seguit, are.
» ó sino vinguem aquí.
(Se treu pedras que va colcant sobre la taula.)
» Aquí té las mostas. Jaspi
» de plata y plom. Vosté raspi
» y veurá 'l metall lluhí.
» Aquí té aquestas: llautó.
- ONC. Si aixó son patets de riera.
- NEB. » Es llautó de llumanera
» y del més fi, del milló.
» Es á dí, que aquí tením
» mina de plom, llautó y plata.
» Volgent armá saragata

» está clá que concebim
» que podria ab entusiasma
» fé un panegírich, dihent
» que 's pot guanyá mil ó cent
» y omplirlo á vosté de pasma,
» Donchs, no senyor, no ho vull dir,
» per no darne inútils penas.
» A n' aquí 's vehuen las venas
» vosté veu la plata lluhir,
» y si á dir la vritat som,
» trossos y tot se n' han trets,
» que hi surten els coberts fets
» y canyerías de plom.
» ¿Quau una mina está així
» necessita propaganda?
» Quan l' ingenier qu' ns comanda
» fins se 'ns ha atrevit á dir
» qu' ell s' empenya á treure enteras
» y fetas tas llumaneras,
» ¿necessito jo enaltí
» l' estat, la prosperitat,
» l' apogeo de la mina
» titulada *Proserpina*?
» No senyor, no só insensat.
» Dats los medis de transport,
» lo comunicarse ab fils,
» las rets dels ferro-carrils,
» l' escassés qu' hi ha are d' or,
» y atenent á que 's emplea
» ara 'l llautó per baranas,
» lo plom per lluytas humanas
» y la plata per la idea
» d' enriquí á la societat,
» no tinch cap dupte, cap dupte,
» per més que vegi que 'l supta,
» que, tal la prosperitat
» será un día de la mina,
» que pe 'ls socis fundadors
» veig reservar los honors
» d' aná al Govern, y di: —Vina:
» tú 't trovas sense caudals,
» hi ha un déficit á la Hisenda:
» l' impost que paga la renda
» se 't menjá ja 'ls capitals;
» donchs bé: aquí tens plom per balas,
» ab plata acunya pesetas,

» ab lo llautó fés aixetas,
» vés si 'l pressupuesto igualas,
» fineix d' Espanya 'l tropell
» y acaba ab sos desesperos,
» la cuestió de Cuba, 'ls fueros
» y 'l pont sobre 'l Bogatell.

(*Pausa curta.*)

ONC.

Y ab tot aixó ¿que vol dí?

NEB.

» Que no es pas que l' atabali,
» no só un arrenca caixali
» ni un xarlatan, que vé aquí
» á esplotar la gent, só un home
» massa amich dels seus amichs,
» que vuy, si puch, ferlos richs.

ONC.

Donchs si lo que diu no es broma
y ansfa la meva ditxa,
dónguim un consell vosté
y aixis jo secundaré
el plan que vosté desitja.

NEB.

Home, diguí qué li passa.

ONC.

No ho sé, pero fa mitja hora
que 'm sitian de la vora
gent que crida y que amenassa.
Ma casa era un paradís:
jo 'm serveixo d' un criat
que no sé com s' ha tornat,
que 'm fá un infern d' aquest pis,
deixant entrá en pochos instants
à tipos com no n' hi ha d' átros,
què may he vist pe 'ls teatros
representá als comediantes.
Vull demaná explicacións
del que passa avuy á casa,
y 'l criat prenenho á guasa
me surt ab unas rahons
que no entench ni puch entendre,
tant, qu' apesar de sa edat,
me sembla que s' ha tornat
un bestia, y no 'l vuy ofendre.
M' ha faltat, y l' he renyat;
crido jo, crida ell també...

Y ara pregunto á vosté

—¿Quí es boig: jo ó 'l meu criat?—

NEB.

Comprenc molt be 'l seu desvari
y ja tinch la solució;
mes per anticipació

fírmim aquest talonari.

(*Li entrega.*)

ONC. Y qu' es aixó? ¿Ahont serán
els lentes?.. Eran aquí...
Veyam si al cap y á la fi
aquest será un xarlatant!

(*Mentres l' oncle diu aquestos quatre versos
y 's gira cap á la taula escritori buscant els
lentes, el Nebot se treu el bati y casquet, que-
dant transformat en l' Ofegat del drama "Lo
Contramestre." El cambi deu ferse rápidamente
á vista del públich, en la porta del fondo, ajuda-
dat pe 'l Didot que li entrega perruca y botella
y se 'n endú 'l bati.*)

NEB. «Ah tanner, beiter paggot.

ONC. Ja torném á la tabola?

(*Girantse y quedant sorprés.*)

NEB. » Pif la marina espanyola

» y la seva escuadra y tot.

ONC. Qué es aixó? ¿Qué passa aquí?

Ahont es aquell de la bata

Jo crech que 'l cervell m' esclata...

Deu meu, y quin demati!

NEB. » Al dematí ja se sab

» me llevo fent tamborellas,

» las tres primeras botellas

» sempre 'm remouhen 'l cap.

» Pero jo 'm porto 'l remey,

» y en bebentmen altres quatre.

» ja 'm veureu que soch un atre

» perquè 'l beure m' fá servey.

(*Beu un trago.*)

» Veu? Sempre estich preparat;

» las botas, la samarreta

» que jo duya á la goleta

» y 'l xubasquero desat.

» Déume un bot, un gussi, un llaut,

» un bergantí, una fragata,

» mala mar, trons y sargata,

» pero no 'm dongueu quietut.

» Aquells crits de —¡Ohe! ¡Oha!—

» y trapeig y arrabassadas

» y aquellas tamboriuadas

» que ho tiran tot á rodá,

» y la nau fent cabussons,

» y renechs per tot arreu,

» pals romputs y llamps de Deu

» y terratremol de trons.
» Pero aquí en terra estich trist,
» veig la mar de lluny y ploro
» y 'm consumeixo y l' anyoro
» de tant temps que no m' hi he vist.

(Torna á beurer sense deixar de fer tantinas.)

ONC. Aixó ja 's més que desvari!
(Molt cremat.)

ESCENA ÚLTIMA

(Dits y el DIDOT, que ha sortit un poch abans.)

DID. *(Apart.)* (Aquí precisa el final.)

(Alt.) Senyor:

ONC. *(Al criat.)* ¿Qué vols, animal?

DID. El recibo del diari.

(Presentantli ab serietat cómica)

ONC. Be, vaja, prou disbarat
puig la calma está agotada.
Acabém d' una vegada!

NEB. Donchs per mi ja está acabat.

(Treyaense perruca y sota barba.)

Torni l' oncle á la rahó
y no busquéu més tragedia.

Aixó ha estat una comedia
sols de la meva invenció.

ONC. El meu nebot!

NEB. Si en vritat.

En Pelegrí estrafalari
y don Jordi l' anticuari,
el don Brauli y l' Ofegat,
que, sens pensar que l' apeni,
m' he presentat eloqüent
per ferli admirá 'l talent
del autor de més ingeni.

ONC. Qué dius ara?

DID. ¿Ho vol més clá?

ONC. Donchs ets gran actor!

DID. De sobras!

NEB. Tot aixó qu' he fet, son obras
del Teatre Catalá.

ONC. El teu parlar m' encaparra.

NEB. Els tipos qu' ha vist vosté
son tipos del gran Solé.

- DID. Comedias del gran Pitarra!
ONC. ¿Son comedias?
NEB. De las bonas,
com també ho sont ab rahó
«La sabateta al balcó»
«Las modas», «Las papallonas»,
«Batalla de Reynas».
- DID. Si.
«Las carbassas de Montroig»
NEB. «Lo comte l' Arnau»
DID. «Lo boig
de las campenillas», y...
NEB. «La hiedra de la masía»,
ONC. Castellana?
NEB. Castellana.
DID. «La Venjansa de la Tana»
NEB. Y «La novicia».
DID. «Ous del día»
«A macha martillo».
- ONC. Bueno.
NEB. «El Conceller y el monarca»
ONC. Aquest autor tot ho abarca.
NEB. «Se dice» «El cercado ageno»
ONC. ¿Tot aixó es d' un autor sol?
NEB. «La dona d' aygua»
(*El didot fá que si ab el cap.*)
- DID. A remesas!
«Los héroes y las grandesas»
«Los pescadors de Sant Pol».
«La dona y la bailarina»
NEB. «Lo rústich Bertoldo».
ONC. ¿Encara
n' hi ha mes?
NEB. «Dotsena de frare»
«Nits de lluna».
- DID. Oh! y no atina
ab «La rambla de las flors»,
«Lo Veguer de Vich».
- ONC. Friolera!
DID. Y afeixeige «La vaquera
de la piga rossa» y dos
parodías que li diré
per final ab titols bons:
«Lo Castell dels tres dragons»
y «La Butifarra de
la llibertat».

- NEB. Y altres mil,
per més qu' ho cregui ilusori,
que formen el repertori
complet y de rich estil.
- ONC. Ara comprench el parlat
de frases que no entenía.
- DID. Eran titols que ab porfía
nosaltres dos hem glosat.
- ONC. ¿Mes quina rahó os ha dut
per obrá ab tanta caulela?
- NEB. Perque abonant la sarsuela
vosté, fora mal rebut;
demostrantli a la vegada
que l' art que cultivo jo,
es cent mil voltas milló
que l' art que á vosté li agrada.
- ONC. Confesso que tens talent
y 'm dono per orgullós
de veure 't tant estudiós,
per sé admirat de la gent.
- NEB. Donchs volent estrenya 'ls llassos
de la nostre vocació,
li demano protecció.
- ONC. Si, nebot, vina als meus brassos!
(*S' abrassan ab entusiasma.*)
- NEB. (*Al públich.*)
Si la obreta no desbarra
y á vostés els ha agradat,
aplaudeixin de bon grat,
no als autors, sí á n' en **PITARRA.**

PROU

Atvertencias

Tots els versos que van ab «comillas» perteneixen á las obras d' en Pitarra: procuris dirlos ab entonació propia del tipo.

Els tituls de las obras que van glossadas en els parlats, també s' han de dir marcadament.

Pe 'ls cambis de vestit, pot seguirse la següent norma:

ESCENA I. Traje d' americana tancada: sabatas negras: sense pel á la cara.

ESCENA VI. **D. Jordi.**-Levita llarga y antiga: ermilla de rams: pantalón clar: cabells á la romana: barret de mitja copa: ulleras.

ESCENA VII. **Pelegri.**-Pantalón de vellut; gech curt: tapabocas y catxutxa: sense pel á la cara.

ESCENA XII. **Brauli.**-Bata llarga y cordada casquet: bigoti y lutzana.

Cambi en escena.-**Ofegat.**-Samarreta á cuadros vermells: mocador blau al coll: pantalón xocolate y botas d' aygua: perruca un poch calva: sota-barba.

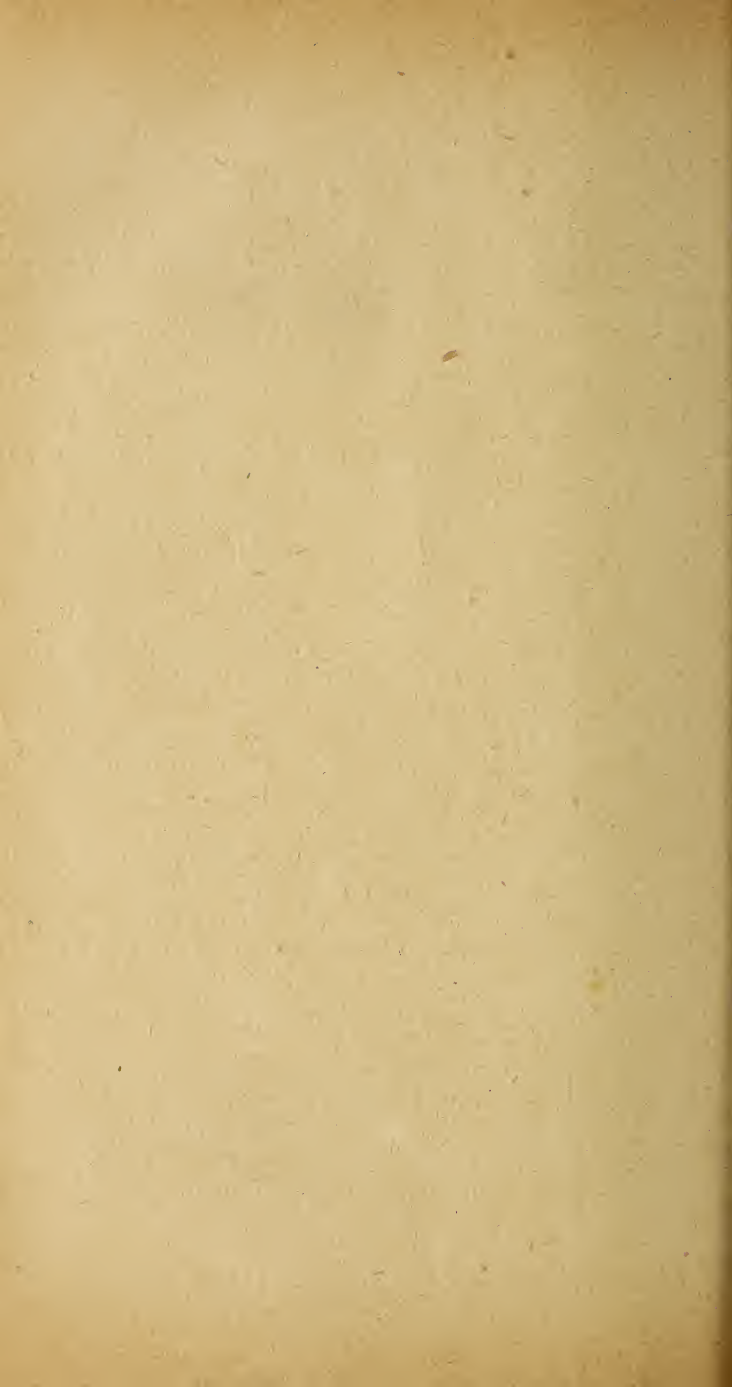
La combinació dels trajes, es el principal efecte de l' obra: l' actor ha de procurar tenirho tot apunt y ferse ajudar per una persona *que no li posi res*, pero que li presenti las pessas una per una y aparti las que 's treu per que no desto:bin.

La samarreta del **Ofegat**, la pot dur desde la primera surtida.

Quant surt del personatge **Brauli**, ja te d' anar vestit á sota del **Ofegat**, la bata li tapa tot.

Tret el bigoti, li queda la lutzana,

Tinguis en compte que per anar depressa no hi ha com vestirse apoch apoch.

Colecció Teatral

- Obra 1.ª* **Las desgracias del Tenorio**
Comedia sense dama. (4 homes.) . . . 1 Ral.
- Obra 2.ª* **Turróns y Neulas**
Comedia sense dama. (6 homes.) . . . 1 «
- Obra 3.ª* **¡Serenó... las vintiecuatrel**
Comedia sense dama. (pot ferse ab 2 homes, ab 3 homes, ab 4 homes y ab 5 homes) 1 «
- Obra 4.ª* **La Professó de Corpus**
Comedia sense dama. (4 homes.) . . . 1 «
- Obra 5.ª* **Sogras á la graella**
Comedia sense dama. (4 homes.) . . . 1 «
- Obra 6.ª* **Las Estatuas del Tenorio**
Segona part de Las desgracias del Tenorio.
Comedia sense dama. (5 homes.) . . . 1 «
- Obra 7.ª* **Pitarra**
Comedia sense dama (3 homes.) . . . 2 «

Aquesta COLECCIÓ constará de 12 Comedias sense dama y de facil representació.

PROXIMAMENT SORTIRÁN

L' Escaleta del Infern

Dos com se negan

DE VENDA

CARRER PETRITXOL, 2.
Imprempta

CARRER SANT PAU, 21
Llibrería

BARCELONA

